

HEERENVEEN – 'HET MOMENT VAN DOODGAAN WIL IK VASTHOUDEN. HET VERLIES VAN JEUGD, DE VERGANKELIJKHEID. HET GAAT NIET ALLEEN OM DE VERLOSKUNDE, HET GAAT HEEL ERG OVER MEZELF. ZO HEBBEN DIE KUIKENS VEEL MEER BETEKENIS. IEDEREEN VINDT ZE SCHATTIG, MAAR NA ZES WEKEN ZIJN HET LELIJKE KIPPEN. DAT IS HETZELFDE WAARMEE WIJ MENSEN BEZIG ZIJN: ONZE JEUGD BEWAREN. DAT LUKT NIET, DAT IS EEN SOORT MACHTELOOSHEID.'

TEKST: JURJEN VAN DER HOEK FOTO'S: ROBERT POSTHUMUS

Mathilde Hemmes is vijftien jaar vroedvrouw geweest. bij de Verloskundigenmaatschap te Heerenveen. Maar ze liep stuk op die smalle grens tussen leven en dood. Mathilde maakte een nieuwe start, ze begon een nieuw leven. Het volgen van de opleiding autonoom kunstenaar was een bewuste keus. Afgelopen zomer sloot ze haar studie af en werd in oktober 2005 beloond met de Academie Minerva Prijs. Een goede opsteker voor de kunstenaar die het pad vanaf nu zelf gaat vinden. 'De enorme verantwoordelijkheid over leven en dood gaat na jaren steeds zwaarder wegen. Mensen verwachten niet dat een vroedvrouw zo verlegen is met de dood, maar dat is de angst. Ik wilde niet meer terug, de crash werd een keerpunt in mijn

leven. De kunst was voordien nooit in mij opgekomen als serieuze optie, maar ik was wel altijd creatief bezig op een nuttige manier. Ik maakte sieraden en aan het creativiteitscentrum was ik edelsmid en deed beeldhouwen en modeltekenen. Op de kunstacademie zei een docent: "Je hebt eigenlijk jezelf weer gevonden". En zo heb ik dat ook heel erg gevoeld.'

Academieprijs

Op de academie gaat de student op zoek naar fascinaties, naar zijn of haar drijfveren, waarbij dan een passende techniek wordt gezocht. Mathilde specialiseert zich op het ruimtelijk werken: objecten en videokunst. Schilderen past niet goed bij haar ideeën. 'Het driedimensionale ligt me heel

De g

goed. Ik heb wel geschilderd. De familie vindt dat erg leuk. Mijn mentor vond dat mijn werk pas interessant werd wanneer het de andere kant op ging en meer uit mezelf kwam. Hij zei: 'je moet ophouden te pleasen'. Ik heb te lang geprobeerd het mensen naar de zin te maken, want ik wilde wel aardig en vriendelijk gevonden worden. Nu ga ik voor mezelf bezig. En voorlopig hangt dat werk nog niet boven de bank. Dat is de grote vrijheid die ik genomen heb op de academie, ik hoef niet bezig met verkopen – ik moet maken wat uit mezelf komt.'

De academieprijs heeft haar geholpen te beseffen dat ze nu echt kunstenaar mag zijn. Het geeft haar zelfvertrouwen. Mathilde wil misschien de tweede fase in Amsterdam doen. De directeur liet al doorschemeren, dat die mevrouw van de kuikens zo bij hem mocht komen. Het zal haar zoveel meer contacten met de alternatieve kunstplekken in Nederland opleveren. Ze maakt geen doorsnee galeriekunst.

Verbijstering over dood

'Met het beroep van vroedvrouw ben ik in mijn werk nog steeds bezig – met leven en dood. De verwondering over leven en de verbijstering over dood. Van een kever die uit een vaas wil klimmen om de vrijheid te herwinnen maak ik een film. Het is mijn mooiste werk van het eerste studiejaar. Ik worstel lang met een gegeven en opeens gebeurt er iets spontaan, dan blijkt het bewegende beeld toch het meest mooi. Ik heb een sterk water verzameling gemaakt, waarbij ik wezens van was in potten stopte. Maar het kreeg niet

MATHILDE HEMMES

INKIJKEXEMPLAAR
DE GALERIJ

rens tussen leven en dood

dat fascinerende, wat iets dat echt dood is en op sterk water is gezet, heeft. Het effect van werkelijkheid, van echt dood zag ik bij andere kunstenaars. In de Ruysch-collectie bijvoorbeeld, gemaakt door een 17e eeuwse arts, staan baby's al ruim 300 jaar op sterk water, terwijl ze nog geen maand geleefd hebben. Toch is het er nog, dat is erg fascinerend. Zo wilde ik al heel lang een installatie maken om machteloosheid te laten ervaren. Ik wilde "dingen" laten vallen die de kijkers zouden willen redden. Daarvoor bedacht ik uiteindelijk de dode kuikens, die ik prepareerde met een stuiterbal erin. Het werd alleen geen installatie maar een video, waarbij beeld en geluid twintig keer vertraagd werden. Het effect is dramatisch. Het is alsof de kuikens nog leven, dat vraagt de kijker zich af. Het roept twijfel op. Het doet ook denken aan oorlog en bommen en slachtoffers. Het was mijn eindexamenverk.'

Meest verschrikkelijke dingen

Een preparateur wil een beest zo mooi opzetten alsof het nog leeft. Maar Mathilde wil de dood bewaren. Ze leerde het vak, maar is niet erkend, dus mag ze geen roofdieren opzetten. Wel dieren die niet beschermd zijn. Een babyjasje van kuikensbont afgezet met een kraag van kopjes met zwarte kraalogen, waardoor je wordt geconfronteerd

*Mathilde met lammetjesbont.
Dit lammetje overleed drie dagen na de
geboorte, doodat zijn moeder bovenop
hem ging liggen.*

'Ik besef dat ik shockeer
en provokeer'

met het feit dat het wel dode kuikentjes zijn. Ze zijn verschillend en kijken je allemaal anders aan, het blijven kleine individuen. Dat is eng, maar wel mooi.

'Als vroedvrouw heb ik veel ellende meegemaakt. Zo leeft iets en een volgend moment is het dood. Baby's horen niet dood te zijn, maar ze zijn het soms wel. Dat geldt ook voor dode dieren, want even daarvoor zat er nog leven in. Dat komt steeds terug. Ik besef dat ik shockeer en provokeer. De zoetheid die rond de verloskunde hangt ben ik zo zat, omdat er ondertussen de meest verschrikkelijke dingen gebeuren. Kinderen die worden mishandeld, misbruikt en verkocht. Iedereen vindt kuikens schattig, maar ze worden wel de eerste dag al vergast. Het is een metafoor. De machteloosheid van dat iets dood is. Je zou het willen opwinden, maar het doet het niet. Daarom maakte ik een opwindkuiken. Dat is cruciaal, omdat het is waar mijn werk over gaat. Kuikens zijn mooi om mee te werken en je koopt ze per kilo in de dierenwinkel, want het is afval van de industrie. Het is het aantonen van de verspilling ook, de kuikens worden vrijwel meteen na het moment dat ze uit het ei zijn gekropen vergast. Mijn werk is helder en duidelijk. Je ziet het meteen, pas wanneer je door-

denkt raakt het dieper. Mijn mooiste werken zijn toevalligheden, cadeau-tjes. Ik bedenk het niet zo, het gebeurt gewoon. Het leek me mooi om een dood kuikentje in een oude hand te filmen. Mijn tante vroeg ik het vogeltje op de hand te nemen. Verder heb ik niets gezegd, maar ze aait het dier spontaan en begint een prachtverhaal over de dood te vertellen, nadat ze het kuikentje gevraagd heeft "is jouw zieleetje eruit"?"

Anonieme scheldpartijen

Sommige korte films zijn wel gruwelijk, omdat ze het in de beelden heeft over levensrecht. Wie bepaalt wanneer iets wel of niet dood wordt gemaakt? De videobeelden op haar website doen een storm van kritiek opwaaien, wanneer het weblog www.geenstijl.nl ze ontdekt. De manier waarop Mathilde kunst maakt, blijkt een bron van ergernis. Ze noemt het zelf de pleuris die over haar uitbreekt en krijgt de ene na de andere misselijk makende e-mail binnen. Op het internetforum vliegen de anonieme verwensingen en scheldpartijen over en weer, maar ook verschijnen er berichten van mensen die achter haar intentie van kunst maken staan. Het doden van dieren voor de consumptie vindt men geen probleem. Maar zodra de

mensen worden geconfronteerd met deze daden in de vorm van het dode dier als kunstvoorwerp, wordt de maakster vergeleken met alles wat minder wenselijk is. Vooral afbrekende kritiek, maar ook opbouwende woorden: 'Dat de eindagskuikentjes niet levend door de shredder gehaald worden, maar secuur verwerkt in een bontjasje, vind ik getuigen van meer respect voor een kuikentje dan wat de bio-industrie doet.' De discussie houdt een week aan en waait dan over, een enigszins ontgoochelde kunstenaar achterlatend die haar drijfveren weer bijeen moet rapen.

'Sla je een mug dood dan doet niemand daar moeilijk over. Het heeft te maken met de schattigheidsfactor. Wanneer een beest er griezelig uitziet mag je het zonder meer doodmaken. Mensen reageren heftig: "kuikens tegen het beton gooien is geen kunst!" Kunst is emotie. Doordat ik mensen weet te raken, betekent het dat ik misschien toch goede kunst maak. De provocatie is het aantonen van de hypocrisie.'